

LES BIBLIOTEQUES ESCOLARS: EINA PER A L'EXERCICI DE LA CIUTADANIA

Pot semblar una paradoxa que estant totalment immersos en l'anomenada societat de la informació i el coneixement, encara calgui escriure a favor de les biblioteques escolars. És tan evident que les biblioteques constitueixen una necessitat per assegurar el dret de tots a una lectura autònoma i diversificada que no es pot comprendre que no siguin una realitat que funcioni a totes les escoles i instituts del nostre país. La biblioteca escolar és un dels recursos que la nostra societat disposa per tal de donar resposta a alguns objectius irrenunciables en la formació de ciutadans i ciutadanes, entre els que podem considerar els següents:

- assegurar el dret de tots els nois i noies a aprendre a llegir, a aprendre a gaudir de la lectura i a aprendre mitjançant la lectura; tot plegat els permet satisfer necessitats vinculades al saber, a l'exercici de la ciutadania, a l'oci, i a l'accés a fonts d'informació diferenciades.
- progressar en l'assoliment d'una societat més cohesionada, o, com a mínim, evitar incrementar les fonts reals i potencials d'exclusió, entre les quals la dificultat per accedir a la informació que es vehicula a través de diferents formats no n'és una de menor.

La biblioteca és un espai multifuncional; alguns dels seus prestatges són un viatge a l'aventura, una sala de visita per coincidir amb personatges que només podem trobar als llibres, un espai on connectar els propis sentiments amb els que conviuen dintre d'aquest objecte que cobra vida cada cop que un lector l'acciona amb el seu desig de llegir. Tenir la possibilitat de conèixer la lectura en aquesta dimensió és essencial per poder-la estimar, per fer-ne la companya fidel i discreta que sempre tindrem al costat. No només a la biblioteca, però també en aquest espai, hi ha d'haver temps per a llegir per llegir, per gaudir de la lectura.

En un altre sentit, però simultàniament, la biblioteca és una trobada amb el coneixement, expressat ja en tota la seva complexitat: el que explica una enciclopèdia, el punt de vista sostingut per un autor, que no necessàriament coincideix amb el propi. El coneixement és un procés, és contradictori, no està del tot acabat; aprendre, transformar el propi coneixement, exigeix prendre consciència d'aquest caràcter, perdre la seguretat que donen les visions úniques sobre les coses. Malgrat l'estereotip imperant, les biblioteques, fins i tot quan només contenen llibres, són un gresol d'idees contraposades, d'arguments i contraarguments, un espai on debatre amb els altres i amb un mateix, un espai per la dialèctica i la raó. Per això la biblioteca escolar és un recurs per al desplegament de les finalitats educatives d'un centre, un instrument útil per a totes les àrees i, encara més, un àmbit ineludible per a aprendre a dialogar amb el coneixement.

Les concepcions actuals sobre les biblioteques les acosten a la idea d'un centre de recursos multimedia, que afegeix al concepte més tradicional el caràcter d'hemeroteca i de

mediateca, incorporant materials audiovisuals i l'ús d'instruments informàtics. Justament, els recursos informàtics ofereixen uns possibilitats immenses a l'ús educatiu de les biblioteques, permetent l'accés a cossos d'informació pràcticament il·limitats. Els usuaris poden (i haurien d') aprendre les competències que els permeten viatjar per aquesta veritable xarxa de coneixements que hauran d'utilitzar al llarg de la seva vida.

Aquests arguments ens porten a reivindicar per les biblioteques un estatus prioritari en els projectes dels centres educatius, un horari específic per a que els estudiants aprenguin a utilitzar-la i a esdevenir-ne usuaris autònoms, i propostes educatives que la prenguin no només com a recurs, sinó també com a eix. Fer funcionar una biblioteca vol dir portar a terme actuacions concretes que convidin els alumnes a visitar-la., connectar-la amb d'altres biblioteques escolars o comunitàries, fer-ne un context per a l'intercanvi i per a afavorir el gust per la lectura que depassi les parets del centre educatiu a través de les possibilitats que ofereixen els espais virtuals. Es requereix, per tant, dedicació i formació específica, pensar les biblioteques com un veritable context de desenvolupament on aprendre i exercir alguns dels valors i les competències que més preparen per a la vida.

Isabel Solé Gallart

Departament de Psicologia Evolutiva i de l'Educació
Universitat de Barcelona

